

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain mukaisen valvontasuunnitelman 2024 toteutuma:

Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus vuonna 2024

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain mukaista valvontasuunnitelmaa vuodelle 2024 tehtäessä otettiin huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston Valviran laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020–2024: päivitys vuosille 2023–2024. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikoissa valvottiin myös nikotiinivalmisteiden myyntiä lääkelain (395/1987) mukaisesti.

Valvonnassa keskityttiin tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan saaneisiin myyntipaikkoihin. Valviran ohjeen mukaisesti kohteet on tarkastettava joka toinen vuosi. Valvonta-alueella oli vuoden 2024 alussa yhteensä 95 voimassa olevaa tupakkalain mukaista vähittäismyyntiin lupakohdetta.

Tupakkalain mukaiset vähittäismyyntipaikkojen tarkastukset tehtiin Valviran neliportaista ABCD-lomaketta käyttäen. Tarkastustulokset tallennettiin valtakunnalliseen Vati-järjestelmään. Tarkastuskertomus on toimitettu sähköisesti Vati-järjestelmän kautta jokaiselle tarkastetulle kohteelle. Vuoden 2024 suunnitelman mukaan oli suunnitelmallisten myyntipaikkojen tarkastusten tavoitemääränä 50 tarkastusta. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 33 kpl (2023 32 kpl).

Ravintoloissa sijaitsevia erillisiä tupakointitiloja on valvonta-alueella 7 kpl. Valviran ohjeen mukaan tarkastuksia tulee tehdä tupakointitiloihin joka kolmas vuosi. Tavoitteena oli tehdä 4 kpl tupakointitilojen tarkastuksia. Näitä ei tehty vuonna 2024 yhtään kappaletta.

Läkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoja oli vuonna 2024 49 kappaletta. Näistä suunniteltiin tarkastettavan 25 myyntipaikkaa. Toteutuma vuodelle 2024 oli 24 tarkastusta (2023 13 kpl). Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ei ole asettanut tarkastustiheydelle tavoitetta. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikka tarkastetaan samalla tarkastuskäynnillä kuin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikka. Tarkastuksen havainnot kirjataan lääkelain mukaiseen tarkastuskertomukseen.

Toteutuneiden tupakkalain mukaisten vähittäismyyntipaikkojen tarkastusten määrä pysyi suunnilleen samana, mutta lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkojen tarkastusten määrä kasvoi

edellisvuoteen verraten. Tupakkalain mukaisten vähittäismyyntipaikkojen valvonnan kattavuus vastasi valtakunnallista tasoa.

Tarkastusten toteutuma ryhmittäin on esitetty alla taulukossa 1.

Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta TOTEUTUMA 2024	Valvonta- kohteiden määrä (kpl)	Suunniteltujen tarkastusten määrä	Toteutunut / kpl 31.12.2024	Toteutunut suunnitel- masta / % 31.12.2024
Tupakkalain alaisten tuotteiden myynnin valvonta				
Vähittäismyyntipaikat	94	50	33	66
Tukkumyyntipaikat	1	1	0	0
Tupakointikiellot ja -rajoitukset				
Ravintolat ja muut tilat, joissa on erillinen tupakointitila	7	4	0	0
Lääkelain alaisten nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta				
Vähittäismyyntipaikat	49	25	24	96
Yhteensä	151	80	57	

Taulukko 1. Tarkastusten toteutuma ryhmittäin.

Toteutuneet 33 tupakkalain mukaista myyntipaikkojen tarkastusta kohdistuivat 33 eri toimipaikkaan 95 kohteesta. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 35 % (2023 33 %).

Lääkelain mukaiset myyntipaikkojen tarkastukset kohdistuivat 24 eri toimipaikkaan 49 kohteesta. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 49 % (2023 25 %).

Hallinnolliset pakkokeinot

Tupakkalain ja lääkelain mukaisissa työtehtävissä ei ole käytetty hallinnollisia pakkokeinoja vuonna 2024.

Tupakka- ja lääkelain mukaisten hakemusten käsittely

Tupakkalain mukaisessa tupakka- ja nikotiiniväläisten vähittäismyynnissä on toimijan haettava uusi lupa toiminnan alkaessa. Myyntilupa on sidottu toimijan y-tunnukseen ja toimipaikan osoitteeseen. Vuonna 2024 käsiteltiin näitä hakemuksia 5 kpl (2 kpl 2023). Hakemusmenettelyssä on käytössä sähköinen lomake, jonka kautta ilmoitukset otettiin vastaan.

Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupia ei haettu vuonna 2024 yhtään kappaletta (2023 1 kpl).

Tupakkalain mukaista suunnittelematonta valvontaa ovat mm. asuntoyhteisöjen tupakointikieltoihin liittyvä hakemusmenettely. Vuonna 2024 käsiteltiin 6 tupakointikieltohakemusta (2023 4 kpl).

Painopistealueiden ja näytteenoton toteutuma

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2022 - 24 painopisteet ovat:

1. Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
2. Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö
3. Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta

Toimijoita opastettiin laittoman kaupan ehkäisyyn liittyvissä tunnistuskoodien hankinnassa, jäljitettävyydessä sekä pakollisen omavalvontasuunnitelman päivittämisessä. Omavalvonnan avuksi on saatavilla Valviran valmis mallipohja.

Tupakkalain valvontaa ei yleensä käytetä näytteenottoa. Tarkastukset perustuvat ensisijaisesti aistihavaintoihin. Jos aistinvaraista havainnointia ei voida käyttää tai asiasta on erimielisyyttä, tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää merkkisavututkimuksella. Tutkimuksia ei tehty vuonna 2024.

Tupakka- ja lääkelain mukaisen valvonnan henkilöstövoimavarat

Ympäristöpalveluissa toimi tupakka- ja lääkelain mukaisissa valvontatehtävissä vuonna 2024 osittain 4 terveystarkastajaa. Suunniteltu työpanos oli noin 0,2 htv (50 htpv). Toteutuma vastasi arvioitua suunniteltua työpanosta. Tarkkaa toteutumaa on haasteellista arvioida, koska nämä työtehtävät ovat olleet vain osa tarkastajien muista työtehtävistä.

Tiedottaminen ja muu toiminta

Ympäristöpalvelujen tarjoamat lakisääteiset palvelut on kirjattu palvelutietovarantoon. Asiakkaille tiedot ovat käytettävissä suomi.fi- palvelussa.

Tupakkavalvontaa suorittavien tarkastajien yhteystiedot on päivitetty kaupungin kotisivuille.

Tupakka- ja lääkelain mukaisesta valvonnasta saadut tulot

Tupakkalain sekä lääkelain mukaan tehdyistä myynnin tarkastuksista ei peritä erillistä tarkastusmaksua. Kaikille 1.1.2024 voimassa olevan vähittäis- tai tukkumyyntiluvan luvanhaltijoille on lähetetty vuosittainen valvontamaksu tammikuussa 2024. Tupakka- ja lääkelain mukaisten tehtävien lupa- ja valvontamaksuilla kerättiin maksuja yhteensä 61 985 euroa (2023: 69 285 euroa).